

worden. Zonder de economische welvaart, zou de toestand in het Vlaamse theater er niet zo op vooruitgegaan zijn, maar anderzijds is het te simpel om te zeggen dat, omdat in Wallonië alle aandacht naar de economische crisis ging, er op theatervlak niks mogelijk was. Dat zou ook niet correct zijn. Vandaag is er een soort algemene 'renouveau' in Wallonië; het begint iets beter te gaan; er wordt opnieuw winst gemaakt. Misschien is Dragone geen toeval. De Waalse overheid heeft theatergebouwen gerenoveerd die puinhopen waren, alhoewel het nu nog steeds zaaltjes met balkonnetjes en pluche zetels zijn waar je niet aan mag komen. Er komt nog steeds hetzelfde publiek: voor een klassiek repertoirestuk of voor een of andere tour de chant. Het theaterpubliek komt nog hoofdzakelijk voor de acteurs, de acteurs als vedetten, zoals men dat kent uit de 19de eeuw of later; vrouwen als Geneviève Bir of Christiane Lenain, zoals men vroeger bij ons naar Nand Buyl of Anton Peters ging kijken.

Hoe komt dat toch? Ik denk eerder dat we de discussie moeten omdraaien. Wij zijn ons onvoldoende bewust van de uitzonderlijke Vlaamse theatergeneratie die we hebben gehad. Ik ken het Engelse of Duitse theater onvoldoende, maar bij ons zijn de jaren '80

toch een soort revolutie geweest. In vergelijking met vele andere landen maken wij iets uitzonderlijks mee. Maar dat uitzonderlijke heeft zonder twijfel toch iets te maken met de successen in de Vlaamse ontvoogdingsstrijd.

Francité

Samenwerkingen als die tussen Dito'Dito en transquiquennal hebben een toekomst. Het zullen wellicht vooral Franstaligen zijn die om zo'n samenwerking vragen. In Wallonië kent men Rosas, het Kaaitheater... daar wordt naar opgekeken. Hoe gemakkelijk dans zich ook leent tot internationalisering het is toch ook op dat vlak (Rosas, Fabre, Vandekeybus) dat het creatief moment zich in Vlaanderen heeft voorgedaan. Misschien zal men hen later als 'één school' omschrijven.

Je kan je afvragen welke rol het Kunsten-FESTIVALdesArts in deze hele evolutie kan spelen. Dit festival heeft zeker een invloed op Franstalig Brussel, maar –en hier komen de politiek structurele problemen weer aan de oppervlakte– Wallonië is nog geen Gemeenschap, dus de gesprekken over culturele samenwerking lopen nog altijd over de Franse Gemeenschap; misschien moet het Kunstenfestival op een veel rechtstreekse manier contacten leggen met Luik, Charleroi, Namen, Mons, La Louvière, Louvain-la-Neuve. Wallonië wil immers een Gemeenschap worden. Op dit moment is het Kunstenfestival nog gericht op het vrij Belgicistische maar nuttige publiek à la Munt en bovendien gaat het initiatief van het festival nog steeds uit van Nederlandstaligen. Misschien zitten toekomstige partners van het Kunstenfestival wel in Wallonië, waar de eerste tekenen van heropleving zich voordoen.

Ze weten wel dat er bij ons dingen gebeuren. Een kleine fractie van het publiek komt af op een voorstelling als *Larf* met boventiteling, omdat het werk van Josse De Pauw heel toegankelijk is, maar ik betwijfel of daar veel toeschouwers uit Wallonië bij zitten. Ik droom ervan om zo iets in de Opéra Royal de Wallonie te zien. In die ruimte zou dat wel indruk maken. Maar algemeen speelt er daar een soort van zelfgenoegzaamheid van lid te zijn van la Francité die miljoenen burgers omvat. Er zit in die maatschappij iets van het zich afsluiten voor invloeden van buitenaf. Dat blijkt b.v. uit de weigering van ondertiteling van films, alhoewel daar geleidelijk aan beweging in komt. Men wil alles in het Frans gesproken: altijd diezelfde stemmen, altijd die eigen vedetten van de cinema.

Het Frans is op korte termijn teruggeval- len van de status van wereldtaal naar een positie waarin het zich moest verdedigen. Men hoort tegenwoordig meer en meer oproepen, b.v. van Hasquin, om overal Frans te spreken. De Europeanisering van Brussel maakt dat op internationale congressen en bijeenkomsten het Engels meer en meer als voertaal wordt gebruikt. Mijn Franstalige collega's begrijpen niet dat Franstalige politici in Brussel Engels spreken. Twee jaar geleden was ik met Di

Rupo in Marokko. Voor de eerste keer was er in dat land –met hun nieuwe koning Hassan– een betoging toegelaten van een honderdtal daklozen uit de Medina-volkswijk, de armsten der armen. De RTBF-ploeg trok ernaartoe om ze te filmen. Ze kwamen verontwaardigd terug: 'Il n'y avait aucun qui parlait le Français.' Het ging om Berbers die uit de woestijn kwamen maar voor enkele collega's stortte een wereldbeeld in: zij waren gewoon dat de hele wereld Frans sprak.

Waalse film

Van de multiculturaliteit zoals die zich in de grootsteden voordoet, zijn de Walen voorstander. Dat klopt ook, Wallonië is het product van een multiculturele maatschappij: eerst waren er de Vlaamse immigranten, daarna de Italianen. Onlangs was ik nog op bezoek bij Willy Taminiaux, de burgemeester van La Louvière. Die mag er trots op zijn dat hij extreem rechts verslagen heeft; de zeven man van het Front National die in zijn gemeenteraad zaten, zijn allemaal weg, het gevolg van een zeer nadrukkelijke actie op het terrein. Daar is goed werk geleverd, maar ze vergeten dat er in het verleden wel zwaar gediscrimineerd werd. Van migranten die daar toekwamen werd assimilatie verwacht. Voor de Vlamingen heeft dat honderd jaar geduurd en de Italianen zijn nog niet geassimileerd. Ze leven niet echt in aparte gemeenschappen, maar er wordt ontzettend veel Italiaans gesproken. Loop daar maar eens over de markt. Toen Di Rupo burgemeester wou worden in Mons was de PS er verdeeld in 'le clan des Italiens' en 'le clan des Wallons'. Dat heeft zijn rol gespeeld. Zij zitten daar in een soort eindfase van een proces. Er is geen nieuwe migratie en het politiek discours gaat geheel de richting uit van de multiculturaliteit. Maar soms vergeten ze hun verleden: zij suggereren dat de Vlamingen van nature uit een beetje racistisch zijn en zij niet; maar dat klopt natuurlijk niet; ze vergeten hun geschiedenis. De regel is die van een zo groot mogelijke assimilatie, maar er zit evolutie in.

De Francité is in feite een internationale met diverse soorten leden; er zijn de pure Franstaligen zoals Frankrijk, Wallonië, Franstalig Canada, Zwitserland... Een tweede soort is een aantal Afrikaanse landen waar Frans nog de officiële taal is, maar de bevolking geen Frans meer spreekt –cf. die Berbers in Marokko– en een derde groep zijn de geassocieerde leden zoals Roemenië en Vietnam